

A célokat és a hozzájuk rendelt tervezett prioritásokat az alábbiakban mutatjuk be:

T.1. TERÜLETI CÉL	SZEGED-HÓDMEZŐVÁSÁRHELY-MAKÓ-ARAD-TEMESVÁR-SZABADKA VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONT FELÉPÍTÉSE
RÖVID LEÍRÁS	A cél a Szeged központú, a Temesvár-Arad-Szeged-Szabadka nagyváros-négyes által dominált, zónában élő 1 millió főt meghaladó népességű hármastérség további intenzifikálása, sokrétű infrastrukturális, gazdasági, intézményi összekapcsolása és ezzel egy jelentős befektetés-vonzó képességű és kisugárzású agglomerálódó, együttműködő térség kialakítása. Ahhoz, hogy a térség valódi pólusrégióvá tudjon fejlődni, alapvető feltétel a belső hiányzó kapcsolatok kiépülése, ugyanakkor fontos a kapcsolatok erősítése e belső magon túl, különös tekintettel Újvidék-Belgrád, Baja-Pécs, Békéscsaba-Debrecen-Nagyvárad irányába. E kapcsolatok a köztes térségek jobb elérhetőségét és egyúttal Szeged város regionális központ szerepének megszilárdulását is elősegítik. A cél megvalósulására jó esélyt adnak a már jelentős mértékben kiépült közúti folyosók és a határon átnyúló kapcsolatok erősítésére irányuló kiemelt európai szándék. Elkerülhetetlen ugyanakkor, hogy a nagyvárosok mindegyike felismerje ennek előnyeit, illetve az együtt nem működés hátrányait. Szeged központi szerepét közlekedésgépzési pozíciója megkérdőjelezhetetlenné teszi, ugyanakkor e pozíció további megerősítéséhez alapvető feltétel a közúti és vasúti híd megépülése, az M43-as továbbépítése Aradig, a hiányzó-leromlott vasúti szakaszok rekonstrukciója, továbbá a Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Szabadka városnégyes és a kapcsolódó települések, mint belső mag (lehetséges határon átnyúló ITI célterület) erőteljes funkcionális várostérséggé fejlesztése. Tovább erősíti a Szeged központú várostérség súlyát a Bánáti út, mely a Vajdaság északi területeinek kisebb városait is bekapcsolja a szegedi agglomerációba, továbbá szintén a megyeszékhely térségének pozícióját erősítheti a Szeged-Baja-Pécs kapcsolatok javulása-megvalósulása. A városhálózati csomópont európai és országos pozíciója alapvetően az ELI és a hozzákapcsolódó Biopolisz Park megvalósulására, ezzel összehangoltan a SZTE mint oktató és kutatóközpont nemzetközi pozíciójának megerősítésére, továbbá a várostérség logisztikai központ szerepének fejlesztésére épülhet, az utóbbi vonatkozásban Araddal is szorosan együttműködve, ahol a IV. Helsinki folyosó vasúti szállítási hálózati eleme eléri a térséget. Szeged logisztikai fejlesztését az új közúti és a szintén 2020-ig megvalósítandó, de a távlati nagysebességű vasutat is figyelembe vevő vasúti híd összefüggésrendszerében indokolt megvalósítani, biztosítva a vízi szállítás bekapcsolásának és ezzel egy trimodális rendszer kialakításának lehetőségét is. Nemzetközi jelentőségűvé növelhető a térség olimpiai evezősport-felkészítő szerepe. Szeged szűkebb (30-40 km-es) gyűrűjében – (elő)városi jellegű kapcsolatok továbbfejlesztésére építve – akár alapvető városi és városkörnyéki funkciók tekintetében is indokolt és lehetséges az együttműködés kialakítása (foglalkoztatás, egészségügy, kultúra, középfokú oktatás-képzés, hivatali funkciók, kereskedelem-szolgáltatás, illetve a vidék által nyújtott szolgáltatások, mint élelmiszerellátás, sport, szabadidő, környezeti-ökológiai szolgáltatások), addig a tágabb gyűrű tekintetében a napi kapcsolatot kevésbé igénylő felsőoktatás, klaszterek, beszállítói hálózatok, K+F együttműködések, turizmus stb. az együttműködés kiemelt területei. A városok és a városkörnyéki települések kapcsolatrendszerében a korábbi alá-fölérendeltségi viszony helyett integrált város-vidék kapcsolatok kialakítása a cél, ahol a munkamegosztás kölcsönös előnyökre épül, a fenntarthatóság erősítését kiemelt feladatnak tekintve. A térség kiváló adottságait kihasználva minimálisra csökkenthetők az élelmiszerek, az energia, az ivóvíz, a rekreációs célpontok elérhetőségét-hozzáférhetőségét szolgáló mozgások, szállítások. Jelentősen csökkenthető az ingázás környezeti terhelése a közösségi közlekedés és a kerékpárhasználat fejlesztése révén. Markánsan növelhető a megújuló energiaforrások részaránya és a csapadékvíz helybentartása. A meglévő lakóterületek minőségi fejlesztésének, lehetséges intenzifikálásának ösztönzése új, extenzív lakóterületek fejlesztése, meglévő gazdasági területek telephely-vonzó képességének növelése zöldmezős fejlesztések helyett, a településüzemeltetés településcsoportonkénti összehangolása a településüzemeltetés növekvő költségeinek ellensúlyozása érdekében. Klímadatos településfejlesztésre van szükség.

T.1. TERÜLETI CÉL	SZEGED-HÓDMEZŐVÁSÁRHELY-MAKÓ-ARAD-TEMESVÁR-SZABADKA VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONT FELÉPÍTÉSE
PRIORITÁSOK	1. Szeged-Szabadka-Arad-Temesvár hiányzó makroregionális közúti és vasúti hálózati elemeinek és hídjainak kiépítése, trimodális logisztikai térség infrastrukturális feltételeinek megteremtése (Szeged vasúti híd megépítése, M43 továbbépítése, Baja-Szabadka-Szeged-Temesvár vasútvonalak helyreállítása, korszerűsítése elővárosi forgalomra is tekintettel, Bánáti út és a kapcsolódó Maros híd megépítése, városok elérhetőségének javítása a megye távolabbi részeiből, a szomszédos megyékből és Bánátból, hármashatár-térség összehangolt, munkamegosztásra épülő gazdasági-logisztikai szerepének megerősítése: ipari parkok, klaszterek, KKV-k, határon átnyúló K+F együttműködések segítése) 2. A városhálózati csomópont európai és országos pozíciójának megerősítése (K+F potenciál bővítése, a három országra kiterjedő városhálózati csomópont közös arculatépítése és térségmarketing felépítése az Európai Duna Régió belüli stratégiai pozíciójának erősítésére építve, DKMT együttműködés, klaszterek, triple helix együttműködések, a szegedi sportcentrum országos felkészítő szerepének erősítése a nemzetközi jelentőségű evezősportra építve) 3. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Szabadka funkcionális várostérség elővárosi és városi közlekedési rendszerének összehangolt továbbfejlesztése (Szeged városi közúti híd, a Tisza-híd bővítése a 47 sz. főúton, elővárosi vasút, intermodális eszközváltó pontok, kerékpáros infrastruktúra, egységes és összehangolt, járműtárolást is integráló tarifarendszer, városok térségi elérhetőségének javítása) 4. A városhálózati csomópont fenntarthatóságának, energiahatékonyságának, élhetőségének, gazdasági és turisztikai versenyképességének összehangolt, munkamegosztásra épülő integrált fejlesztése (egészségügyi-szociális-oktatási intézmények minőségjavító, hatékonyságnövelő együttműködésére és munkamegosztására épülő fejlesztése, üzleti szolgáltatások, regionális vonzerejű kínálatok, kulturális központ funkciók további erősítése, várostérségi, város-vidék integrációra épülő összehangolt TDM-térség fejlesztése, funkcióbővítő és szociális integrált városrehabilitáció az energiahatékonyság és a vízhasználat hatékonyságának növelésével, a 2007-2013 közötti rehabilitációk folytatásaként) 5. A városhálózati csomópont kisvárosai és községei környezetminőségének, klímaváltozáshoz való alkalmazkodó képességének és vonzerejének megerősítése, a helyi gazdaságok térségi piacba integrálása (a lakókörnyezet élhetőségének fejlesztése elérhetőség és infrastrukturális szintek javítása; intenzív bekapcsolódás a nagyváros-térségi gazdaságba és szolgáltatárendszerbe: térséget ellátó élelmiszervertikum és helyi piacok, helyi szolgáltatások, rekreációs kínálatok, alkonygazdaság, szociális ellátó intézményhálózat fejlesztése; klímatudatosság: energiahatékonyság, megújuló energia, integrált vízgazdálkodás-vízviszatarlás, ökológiai szolgáltatások és tájdiverzitás)
KAPCSOLÓDÓ TERÜLETI CÉLOK	T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon
KAPCSOLÓDÓ SPECIFIKUS CÉLOK	S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése S.3. Az alternatív energia vertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitorési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés

T.2. TERÜLETI CÉL	KOMPLEX TÁJGAZDÁLKODÁS ÉS INTEGRÁLT VÁROSTÉRSÉGEK KIÉPÍTÉSE A HOMOKHÁTSÁGON ÉS A TISZA-TÉRSÉGBEN
RÖVID LEÍRÁS	A stratégiai cél hangsúlyozottan integrált programok megvalósítását ösztönzi, részben a vízügyi igazgatóságok által kezdeményezett nagyléptékű komplex vízügyi beruházások komplex vidék- és térségfejlesztési programokba integrálásával, részben alulról jövő kezdeményezések felkarolásával. A vízügyi, a területfejlesztési és a vidékfejlesztési elemek integrációját az garantálhatja, ha azok Integrált Területi Beruházás (ITI) vagy Közösség által vezérelt helyi fejlesztés (CLLD) keretei mentén valósulnak meg. A két tájgazdálkodási térségben alapvető jelentőséggel bír a kisvároshálózat megerősítése, összehangolt, munkamegosztásra épülő fejlesztése és a város-vidék integráció erősítése. Nem hagyható ugyanakkor figyelmen kívül a megyeszékhelytől távolabbi térségek népességfogyási trendje és a szociális-mentáhiigiénés problémák szaporodása sem. A sajátos adottságú térségekben létrehozható tájgondnokság az integrált vízrendszerek működtetésében, tájfasításban, erdősítésben, élőhelyek kialakításában játszik meghatározó – foglalkoztató – szerepet. A Homokhátság és a Tisza-térség fejlesztése, a fenti szempontok érvényesülése mellett, alapvetően eltérő irányú. A Homokhátság integrált fejlesztésének kulcselemei a tanyás táj és az ott működő versenyképes (lehetőség szerint energetikailag önálló) kertgazdálkodás komplex fejlesztése, a tájstabilitást, az élhetőséget és a kertgazdálkodási vertikum (háttérpar, feldolgozás, logisztika, energia- és vízgazdálkodás, természetvédelmi területek, humán erőforrás) versenyképességének és fenntarthatóságának javítását középpontba helyezve. A Homokhátság két városa, Mórahalom és Kistelek fejlődési dinamikájának fenntartása nagymértékben segítheti a megyehatár menti leszakadó területek felzárkózását. Ehhez hozzájárulhat az egészségturisztikai lehetőségek (fürdők, gyógyászati létesítmények, szikes tavak mikroklimája), öko- és ifjúságturisztika kihasználása, továbbá az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark nemzeti zárandokhelyé válása (a Park kínálatának bővítése, színesítése), illetve a turisztikai szolgáltatások összehangolása. Ám ezen túlmenően a leszakadást mérséklő programokra is szükség van. Vízháztartási, foglalkoztatási és táji változatosság szempontból is fontos a kertgazdálkodás és turizmus mellett az erdősítés, utak fásítása, vizes élőhelyek kialakítása, gyümölcsösök telepítésének ösztönzése, az új KAP rendszerrel is összhangban és a klímaváltozás hatásait szem előtt tartva. A Tisza-térség fejlesztésének prioritásai a Tisza Stratégia megalapozása c. dokumentumra épülnek (3. számú melléklet). A koncepció az integrált vízgazdálkodáson alapuló komplex tájgazdálkodás már működő helyi kísérleteit és a térségenként eltérő-változó város-vidék viszonyrendszert egy átfogó természeti-infrastrukturális-gazdasági és társadalmi rendszerbe ágyazza. Figyelembe veszi ugyanakkor a kétszáz éve zajló tájalakító vízügyi beruházások következtében kialakult mai térszerkezeti adottságokat. Fő elemei: • az „ökosztráda”, amely a folyómedret, a hullámteret, a védműveket és a mentett oldali ún. újholocénalacsony árteret (meanderövet) foglalja magában, ez utóbbi lehet a mentett oldali komplex „ártéri” tájgazdálkodási kezdeményezések elsődleges célterülete, természetes víztározási lehetőségek és az érzékeny természeti területek mozaikos zónája. Mint ilyen, egyszerre térszerkezeti és sajátos gazdálkodási egység, amelyben az adottságokra építő gazdálkodás újraszervezhető. • a városhálózat, mely biztosítja a Tisza-térség Kárpát-medencei városhálózati beágyazódását, koncentrált piacokat, térszervező és egyúttal urbánus szolgáltatásokat (alföldi nagyvárosi agglomerációk), továbbá magában foglalja azokat a Tisza menti kisváros-párokat, melyek hídfő-pozíciójukat és az összefogás erejét kihasználva a helyi fejlesztések motorjaivá válhatnak. A koncepció ilyen módon a vidékfejlesztési és a területfejlesztési eszközöket kombináltan, szinergiában használhatja. A stratégiai cél az egész magyarországi Tisza-szakaszra kidolgozott, a 7 éves cikluson messze túlnyúló hatályú koncepció megvalósításának kibontakoztatása, melyet a szomszédos Jász-Nagykun Szolnok megye területfejlesztési koncepciójának célrendszere is jelentős súllyal támogat.

T.2. TERÜLETI CÉL	KOMPLEX TÁJGAZDÁLKODÁS ÉS INTEGRÁLT VÁROSTÉRSÉGEK KIÉPÍTÉSE A HOMOKHÁTSÁGON ÉS A TISZA-TÉRSÉGBEN
PRIORITÁSOK	1. Integrált, a klímaváltozáshoz alkalmazkodó vízgazdálkodás infrastruktúrájának szervezeti, intézményi, társadalmi feltételei és a tájhasználat összehangolt fejlesztése (a vízügyi igazgatósággal együtt meghatározott ütemezéssel a gazdasági és ökológiai célú vízvisszatartás-vízpótlás infrastrukturális, szervezeti-működtetési rendszerének megújítása: IKT vezérelt helyi vízkormányzási és monitoring rendszerek; meglévő csatornahálózatok rehabilitációja, vízgazdálkodási rendszerekkel összehangoltan az élőlétszám-igényes intenzív és az alapanyagtermelő extenzív kertgazdálkodás fejlesztése, térségi tájgondnokság szervezeti-működési feltételeinek kialakítása, szociális alapú tájfelújítási, erdősítési programok, innovatív szociális alapú tájgazdálkodási mintaprojektek, külterületi út- és kerékpárút-hálózat fejlesztése, a K+F tevékenység kiterjesztése az adaptációs stratégiák és az integrált tájgazdálkodás a kidolgozására és menedzselésére, vízkormányzás és vízkészlet-gazdálkodás informatika, rendszer irányítási alopjainak megteremtése, asztaliérzékelés monitoring, területi előrejelzések és vízvisszatartási technikák és technológiák fejlesztése. Biotechnológiai fejlesztések, adaptív fajták nemesítése, tudástranszfer, az érdekelt mezőgazdasági szereplők körében) 2. Tanyás táj élhetőségének, jövedelemtermelő képességének és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodó képességének értékörző-értéknövelő fejlesztése (a homokhátsági tanyavilág és tanyás táj élhetőségének, helyi gazdaságának, energetikai és vízváltatosságának és turisztikai vonzerejének komplex, összehangolt fejlesztése, régi iskolaépületek és az épített örökség komplex hasznosítása: humán-, társadalmi tőke és közösségfejlesztés, turisztikai vonzerőfejlesztés, a táji diverzitást erősítő és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodási képességet fokozó alulról jövő innovatív integrált kezdeményezések, zöldtanya-program, tanyagondnoki szolgáltatások és a szociális szövetkezetek fejlesztése) 3. Homokhátsági térségközpontok és leszakadó térségek integrált fejlesztése (kistérség-központok – Mórahalom, Kistelek, Csongrád – elérhetőségének, térség- és gazdaság-szervező, foglalkoztató szerepének javítása, agrárlogisztika, feldolgozó kapacitások, háttérpar fejlesztése, sajátos csongrádi borvidéki-homokhátsági-pusztaszeri turisztikai desztináció menedzsment, megye periferiáján lévő községek differenciált, célirányos kezelése-fejlesztése helyzetétől, ott élőtől, lehetőségeitől függően, peremtelepülések és társadalmuk helyi gazdaságának, önellátó kapacitásának erősítése) 4. Tisza mente összehangolt árvízvédelmi, tájgazdálkodási és turisztikai fejlesztése (Dóci árapasztó tározó és Szolnok-Csongrád közötti nagymeder fejlesztése a Tisza Részvízgyűjtő Gazdálkodási Terv kapcsolódó célkitűzéseinek és elveinek egyidejű érvényesítésével, EUROVELO, vízi és kerékpáros túra bázisok gátör házakkal kombinált hálózatának integrált fejlesztése, Tisza menti tájgazdálkodási klaszter Jász-Nagykun-Szolnok megyei szervezetekkel, Tisza menti innovatív tájgazdálkodási mintaprojektek megvalósítása) 5. Csongrád-Szentes-Kunszentmárton városhármas vidékközpont szerepének együttműködésre és munkamegosztásra épülő megerősítése (városok egymás közötti és városok vonzáskörzetükből, tanyás térségükből való elérhetőségének javítása, főúti kapcsolatok fejlesztése, oktatási-szakképzési-egészségügyi-szociális turisztikai-logisztikai együttműködés és munkamegosztás, városok vízparti területeinek integrált fejlesztése és városszerkezeti integrációjának erősítése, agrár- és élelmiszeripari szervezőközponti szerepek összehangolása, a T.3. területi célkitűzésre is építve) 6. Tisza menti rekreációs kínálat integrált fejlesztése (Szeged környékén evezősport bázisok fejlesztése, fürdőhelyek színvonalának növelése, horgász-, vadászturizmus, stb. Szeged Tisza-part program megvalósítása, a mártélyi üdülőterület és a Körös-torok felértékelése, funkcionális gazdagítása, a térség kerékpárút-hálózattal való összekapcsolása mindkét oldalon)
KAPCSOLÓDÓ TERÜLETI CÉLOK	T.1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon
KAPCSOLÓDÓ SPECIFIKUS CÉLOK	S.1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése S.3. Az alternatív energia vertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés

T.3. TERÜLETI CÉL	MEZŐVÁROS-TÉRSÉGEK ÖSSZEHANGOLT, INTEGRÁLT FEJLESZTÉSÉRE ÉPÜLŐ TÁRSADALMI MEGÚJULÁS ÉS TÖBB LÁBON ÁLLÓ GAZDASÁG KIBONTAKOZTATÁSA A TISZÁNTÚLON
RÖVID LEÍRÁS	A Tiszántúl felzárkózását hivatott előmozdítani az együtt 100 ezer főt meghaladó népességű mezőváros-hármas – Szentes, Hódmezővásárhely, Makó – intézményi, gazdasági-foglalkoztatási központoszerepének megerősítése. Miközben saját kistérségük és tanyaviláguk számára e városok megerősítik intézményi-szolgáltató és szervező szerepüket (beleértve elérhetőségük fejlesztését), bizonyos gazdasági-kulturális terület(ek)en kialakítják-megerősítik a térségi munkamegosztáson belüli sajátos, egyedi arculatukat. A keleti és északi megyehatár mentén élők életminőségének javítása érdekében elengedhetetlen a szomszéd megyékkel való együttműködés, a közös szolgáltatásszervezés. Szentes ma országos viszonylatban „kertészeti nagyhatalom”, e szerepének további megerősítése nemcsak a városnak, hanem a Szentes-Csongrád várospárosnak és térségének is meghatározó kitörési lehetősége. A vertikum magában foglalja a képzés (Szarvassal és Mezőtúrral), a háttér- és feldolgozóipar, a kutatóintézet és a piaci szereplők innovációs teljesítményének erősítését, a geotermikus és napenergia felhasználás technológiai fejlesztését, a tradicionális ágazatok (pl. kendertermesztés, -feldolgozás) újjáélesztését. E vertikum megerősítésében együttműködés indokolt a szomszédos városokkal (Szentes: zöldségtermesztés, Kunszentmárton: logisztika, Csongrádi: szőlő, gyümölcs ágazat). Szentes fontos szerepet játszhat a kertészeti klaszter szervezésében, idegenforgalmát erősíthetik a kapcsolódó vásárok, konferenciák, workshopok, tanfolyamszerű képzések, a nemzetközi kapcsolatok építése. A vertikum megerősítésének kiemelt térségi foglalkoztatási szerepe is van. A kertészeti nagyhatalmi szerep megerősítésében fontos szerephez juthatnak a célirányos tanyafejlesztések, a térség falvaiban a kapcsolódó helyi gazdaság megerősítése (kisszerűsített márkák megjelenése). A város elektronikai- és gépipara jelentős a változatos foglalkoztatási szerkezet szempontjából. Szentes országos ismertségű középfokú oktatási intézményei egyedülálló módon járulnak hozzá a térség kulturális és sport életének diverzifikálásához, az idegenforgalom fejlesztéséhez. A közlekedési folyosók, forgalmi irányok átrendeződése, Románia EU csatlakozása és Szerbia csatlakozási folyamatainak elindulása rövidtávon leginkább Makónak és térségének látszanak kedvezni, e folyamatok felgyorsítása és kihasználása kiemelt fontosságú. A makrogazdasági trendek javulása esetén a város feldolgozóipari, logisztikai és idegenforgalmi-szolgáltató szerepe erősödhet, ami hosszabb távon az elvándorlás mérséklődését segítheti elő. Az M43-as továbbépülése Aradig, a Temesvár-Arad-Szeged-Szabadka vasút újjáépülése és a kapcsolatok tudatos erősítése Makó egykori hátszágával e folyamatok felgyorsulásának előfeltételei. Makó térsége számára kitörést jelenthet a 2009 óta európai uniós eredetvédelem alatt álló, jelentős élömlék igényű makói hagyma termelés és a szintén erőre kapott fokhagyma termelés felfejlesztése, teljes vertikumban gondolkodva, valamint a gyógyvízre és marosi gyógyiszapra alapozó fürdőfejlesztés és a Maros-völgy táji-környezeti adottságait kiaknázó aktív turisztikai fejlesztések által generált turizmus. Hódmezővásárhely és Szeged között spontán módon kétirányú munkaerőpiaci összefonódás alakult ki. A város – népessége és földrajzi pozíciója révén – a tiszántúli megyerész legfajsúlyosabb szereplője, és ezáltal jelentős tiszántúli-regionális intézményi-szolgáltató, foglalkoztató szerepekre alkalmas. A kulturális-szabadidős szerep további megerősítése mellett szükséges az oktatási-képzési (kihelyezett felsőoktatás, felnőttképzés, kiemelten a kerámia- és textiliparhoz kapcsolódó vegyipari, ipari formatervezési, gépipari, valamint a megújuló energiához köthető mérnök- és szakmunkásképzések), az üzleti, kereskedelmi szolgáltatások (vásárok, gazdasági katalizátor szervezetek, pénzügyi központok, üzleti tanácsadás-szervezés, kreatív ipar stb.), egészségügy (pl. sürgősségi betegellátás) felzárkózását is ösztönözni. Hódmezővásárhely számára is kiemelt fontosságú a külső nagyvárosi gyűrű délvidéki kapcsolatának megerősödése. A térség mezőgazdasági arculatának meghatározó eleme az állattartás, melyben a város piacszervező-feldolgozó, katalizátor szerepét fontos erősíteni.

T.3. TERÜLETI CÉL	MEZŐVÁROS-TÉRSÉGEK ÖSSZEHANGOLT, INTEGRÁLT FEJLESZTÉSÉRE ÉPÜLŐ TÁRSADALMI MEGÚJULÁS ÉS TÖBB LÁBON ÁLLÓ GAZDASÁG KIBONTAKOZTATÁSA A TISZÁNTÚLON
PRIORITÁSOK	1. A városok nagytérégi, makroregionális elérhetősége és a várostérségeken belüli kapcsolatok összehangolt fejlesztése (a gyorsforgalmi folyosókra való kijutás, főúti összeköttetések markáns javítása: Szentés és Csongrád- M5-ös autópálya,, Hódmezővásárhely-Makó (M43)-Kiszombor-Nagyszentmiklós-Temesvár térségi közúti kapcsolat, Szeged-Hódmezővásárhely-Orosháza kapcsolat fejlesztése; a közösségi közlekedés: busz, kerékpáros és (turisztikai célú) vízi közlekedés összehangolt, intermodalitásra épülő fejlesztése, tanyák, falvak városokkal való közúti és kerékpáros kapcsolatainak fejlesztése, megye és országhatárokon átvívelő közlekedési kapcsolatok erősítése) 2. Tiszántúli népességmegtartó és telephely-vonzó képességének, klímaváltozáshoz való alkalmazkodó képességének és turisztikai versenyképességének összehangolt fejlesztése (megye és országhatáron átnyúló várostérségek intézményrendszerének munkamegosztásra épülő megújítása; gyógyvízre épülő egészségipar összehangolt fejlesztése, szociális-egészségügyi intézményrendszer működtetése térségen túlnyúló ellátási körben, klímatudatos települések: energiahatékonyság, vízviesszatartás, ökológiai diverzitás-zöldtanya-program és aprófalvak speciális problémáinak kezelése, leszakadó települések felzárkóztatása; összehangolt tájgondnokság: tájffósítás, öntözőhálózat-karbantartás, erdősítés, tájfenntartás; veszélyeztetett mezővárosi kulturális örökség program a szomszédos területekkel együttműködve) 3. Szentés-Csongrád várospár Körös menti térség és gazdaságszervező erejének kibontakoztatása (Szentés térségi gazdaságszervező, foglalkoztatási központja fejlesztése ; hagyományos – elsősorban elektrotechnikai és élelmiszer- – ipari tevékenységek beágyazódásának megerősítése, a 4 megyeszékhely felsőoktatási intézményi innovációs potenciáljára épülő spin-off beruházások ösztönzése a térség centrumát jelentő várospárban, kapcsolódó profilú vállalkozások betelepítése, makrotérégi beszállítói szerep ösztönzése, kertészeti nagyhatalom szerep erősítése; a hagyományos térségi egészségügyi, sport, kulturális, oktatási-képzési, turisztikai szerepek Csongráddal és Kunszentmártonnal illetve Mezőtúrral és Szarvassal összehangolt fejlesztése-gazdagítása; megyehatáron átvívelő Körös menti turisztikai program, közvetlen gazdasági csatlakozás Kecskemét, illetve Szolnok térségében kialakított innovatív gazdasági körzetekhez, s ezáltal ezen területekhez kapcsolódó innovatív gépipari, autóipari és elektronikai fejlesztések megvalósítása) 4. Makó hármashatár menti fekvésében és közlekedési-logisztikai helyzetében rejlő előnyöket és kapcsolatokat hasznosító gazdaság és szolgáltatásfejlesztés (Szeged térségi elővárosi közlekedés fejlesztése; a vállalkozói bázis szélesítése: a meglévő területkinálatok hatékony betelepítése feldolgozóipari és logisztikai vállalkozásokkal, az eredetvédelem alatt álló hagyma és fokhagymavertikum újjáélesztése, tradícióinak megerősítése, génbank-fajtafejlesztés, termelés és feldolgozás-kereskedelem fejlesztése; hármashatár térségi turisztikai-idegenforgalmi-egészségügyi szolgáltató szerep erősítése; Maros menti integrált határon átnyúló környezetgazdálkodási-tájrrehabilitációs és turisztikai program a folyó vízminősége és az ivóvízbázis védelme érdekében) 5. Hódmezővásárhely kreatív ipari regionális intézményi, szolgáltató, foglalkoztató szerepeinek erősítése (Szeged térségi elővárosi közlekedés fejlesztése, kerámia és textiliparhoz kapcsolódó kreatív ipari arculat erősítése, kihelyezett felsőfokú ipari formatervezői mérnök-képzés és célirányos középfokú szakképzés egyedi, regionális vonzerejű kínálatokkal, üzleti szolgáltatások, kreatív ipari inkubáció, kapcsolódó innováció, kulturális központ szerepek további megerősítése, kreatív ipari interszektoralis lehetőségek kihasználása, szilikátipari és/vagy kreatív klaszter Mezőtúrral és Orosházával; tanyák és kistelepülések innovatív bekapcsolása a kreatív gazdaságba: alapanyag-előállítás, bedolgozás)
KAPCSOLÓDÓ TERÜLETI CÉLOK	T.1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben
KAPCSOLÓDÓ SPECIFIKUS CÉLOK	S.1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése S.3. Az alternatív energia vertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitérési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés

S.1. SPECIFIKUS CÉL	AZ INNOVÁCIÓS-KAPACITÁS ÉS -TELJESÍTMÉNY KOMPLEX MEGERŐSÍTÉSE, A TUDÁSRÉGIÓ FELÉPÍTÉSE
RÖVID LEÍRÁS	Ahhoz, hogy a megye, együttműködve a szomszédos határ menti megyékkel, mint új tudásrégió, Európa térképére felkerülhessen, összehangolt célirányos fejlesztésekre van szükség. Ennek csak egy része az ELI és a hozzákapcsolódó Biopolisz park megvalósítása, amit Magyarország és az Európai Duna Régió Stratégia egyik zászlóshajó programjává kell emelni a 2014-2020 közötti költségvetési ciklusban. Az SZTE pozíciójának megerősítése mind az oktatás-képzés, mind a kutatás területén, az intézmény európai ranglistán való látványos feljebb kerülése nemcsak az egyetem önfenntartó képességét javítaná komplex módon, hanem feltétele a nagy múltú meglévő (pl. SZBK, Gabonakutató) és leendő (pl. ELI) kutatóbázisok működésének, illetve további K+F-orientált intézmények, vállalkozások gazdasági beágyazódásának is. Az egyetem pozíciója az egész ország megítélését javítja a tudományos-felsőfokú képzési piacon. Ez a meglévő képzések folyamatos korszerűsítéséhez, színvonalának emeléséhez, a kínálat bővítéséhez szükséges infrastrukturális, személyi és pénzügyi jogi feltételek megteremtését kívánja. Az egyetem megerősítésének alapvető eleme mind a hazai mind a nemzetközi piaci szereplőkkel való együttműködés, ami kutatási megrendelésekben, a képzések és a piaci igények összehangolásában, a kutatási eredmények gazdaságba történő eljuttatásában meghatározó szerepet játszik. Kiemelt fontosságú a tudományos eredmények gyors publicitásának támogatása. Az innovációs környezet javításának harmadik szegmense a térségben jelenlévő innovatív kezdeményezések felkarolása, létrejöttük ösztönzése, kibontakozásuk, megerősödésük elősegítése, inkubációval, vállalkozásfejlesztéssel, hálózatépítéssel, klaszterfejlesztéssel, katalizátor szervezetek támogatásával, valamint a tudományos fokozattal rendelkezők foglalkoztatásának támogatásával. Ebben a vonatkozásban kiemelt jelentőséggel bírnak az informatikai mikro- és kisvállalkozások, de támogatandók a megye profilját erősítő megújuló energetikai, agrár-, élelmiszeripari, vízgazdálkodási és egyéb, a fenntartható fejlődést szolgáló innovációk. Ebben az összefüggésben szükséges támogatni a piaci szereplők innovációs kapacitásának bővítését (humán erőforrás, eszközök, infrastruktúra, információhoz jutás, eredmények publicitása), innovatív tevékenységének ösztönzését. Az innovációs környezet javításához ma már elengedhetetlen az a versenyképes nagyvárosi-multikulturális-kreatív környezet, mely az innovációk létrehozására képes társadalmi rétegek és e sajátos rétegek közötti szinergia révén képes folyamatosan erősödni és ezzel a város-és területfejlesztéshez is nagymértékben hozzájárulni. Ennek fontos elemei a magas színvonalú mobilitási, rekreációs, kulturális kínálatok, korszerű, a fizetőképesség szempontjából igen differenciált társadalmi csoport lehetőségeihez és életmód elvárásaihoz igazodó változatos lakókörnyezetek, kreatív társadalmi csoportok lakáshoz jutásának támogatása, helybenmaradásának ösztönzése. A versenyképes vonzó környezet kialakulásának feltétele, hogy a kreatív ipari (építészet, kulturális tevékenységek, kreativitást erősítő alapfokú művészeti képzések, általános és középiskolai tehetséggondozás), társadalmi innovációk is támogatásra találjanak. Az új tudásrégió kialakulásához elengedhetetlen a három ország nagyvárosai (Szeged, Szabadka-Újvidék, Temesvár-Arad) közötti együttműködés megerősítése az egyetemek irányításával. Meg kell találni azokat a közös célokat, melyek mentén túl lehet lépni a versenyen és a régió egészének versenyképességét lehet európai összehasonlításban javítani. Két-, három- és négyoldalú egyetemközi kapcsolatok, hálózatfejlesztés európai és tengeren túli egyetemek részvételével, oktatócserék, közös kutatási programok, konferenciák támogatásával lehet erősíteni a térség ismertségét és elismertségét. Fontos ugyanakkor az innovatív mikro- és kisvállalkozások közötti hálózatépítés, a határon átnyúló klaszterek, konzorciumok által megvalósuló kutatási projektek támogatása. Az innovatív környezet fontos része a kreatív kezdeményezések cseréje, alternatív kulturális-művészeti projektek támogatása, melyek a térség multikulturális dinamikáját, arculatát képesek erősíteni.

S.1. SPECIFIKUS CÉL	AZ INNOVÁCIÓS-KAPACITÁS ÉS -TELJESÍTMÉNY KOMPLEX MEGERŐSÍTÉSE, A TUDÁSRÉGIÓ FELÉPÍTÉSE
PRIORITÁSOK	1. ELI és a hozzá kapcsolódó Biopolisz Park megvalósítása, a Park betelepítésének ösztönzése (az ELI és a Biopolisz Park országos kiemelt/zászlóshajó programként valósulhat meg a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program keretében 2014-2020 között, kiemelt projektként felgyorsíthatók az engedélyezési folyamatok, infrastrukturális fejlesztések, szervezeti-intézményi-marketing háttér kialakítása) 2. A Szegedi Tudományegyetem pozíciójának megerősítése az oktatás-képzés és a kutatás tekintetében, K+F műhelyek gazdasági beágyazódásának támogatása (egyetemi ipari kapcsolatok tudatos támogatása, egyetemi tudás létrejöttének ösztönzése, külső aktoroknak nyújtott oktatási és képzési szolgáltatások, egyetem európai ranglistán való látványos feljebb kerülésének támogatása) 3. Megyei innovációs rendszer intézményrendszerének tudatos megerősítése (tudásintenzív tevékenységek tudatos fókuszba helyezése, különös tekintettel a kitörési pontokra; szellemi potenciál és az innovatív eredmények helyi hasznosításának elősegítése; „Responsible innovation” koncepció érvényesülésének előmozdítása; innovációs ökoszisztéma létrejöttének támogatása) 4. Innovatív társadalmi csoportok letelepedésének, helyben maradásának ösztönzése, „kreatív környezet” erősítése (vonzó lakó, mobilitási, rekreációs, kereskedelmi-vendéglátó, multikulturális környezet fejlesztése, kreatív, kulturális ipar támogatása, kreatív kezdeményezések számára inkubáció biztosítása, kreatív fiatalok nevelése érdekében művészeti alapképzés, speciális tehetséggondozó kezdeményezések támogatása, kulturális sokszínűség erősítése a város- és térségfejlesztéshez kapcsolódóan) 5. Új tudásrégió kialakulását elősegítő nemzetközi kapcsolatok építése (három szomszédos országon belüli együttműködési projektek, közös kutatások, oktatócserék, közös rendezvények, közös nemzetközi marketing támogatása, kreatív-kulturális kezdeményezések összekapcsolása, cseréje, közös projektek támogatása)
KAPCSOLÓDÓ TERÜLETI CÉLOK	T.1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon
KAPCSOLÓDÓ SPECIFIKUS CÉLOK	S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése S.3. Az alternatív energia vertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés

S.2. SPECIFIKUS CÉL	A TELJES AGRÁRVERTIKUM EGYÜTTMŰKÖDÉSRE, INNOVÁCIÓRA ÉS ALKALMAZKODÁSRA ÉPÜLŐ MEGERŐSÍTÉSE
RÖVID LEÍRÁS	A foglalkoztatási arányok és a GDP részesedés csekély volta ellenére az agrárvertikum a megye kiemelkedő és növekvő jelentőségű ágazata. Cél, hogy a vertikum az adottságainak, lehetőségeinek megfelelő pozíciót tudjon elérni a megye gazdaságában, miközben az országos és nemzetközi versenyképessége is markáns előrelépést tud felmutatni. Az agrárvertikum igen összetett, legjelentősebb szegmensei a tényleges mezőgazdasági termelés (növénytermesztés, állattenyésztés), a háttér- és feldolgozóipar-háttérinfrastruktúra és a piacra juttatást, beszerzést-fejlesztést, infrastruktúrafenntartást, közös beszállítást, tőkebefektetést szolgáló szervezetek. Növekvő jelentőségű eleme a kutatás-fejlesztés és innováció, továbbá a felső- és középfokú szakképzés, az ágazat perspektivikusságának, vonzerejének növelését szolgáló intézkedések fiatal generációk számára. Az agrárvertikum fejlődését számos külső jogi, kulturális, politikai körülmény hátráltatja. Ezek kezelése kiemelt állami feladat, de ösztönzése a megyék politikai vezetésének is alapvető felelőssége (Magyarország adottságai révén nincs olyan térsége az országnak, amelyik ne lenne jelentősen érdekelt az agrárium fejlődését hátráltató feltételek felszámolásában). Az agrárvertikum fejlesztésének kiemelt feladata a környezeti fenntarthatóság erősítése, amit az Európai Unió Közös Agrárpolitikájának (KAP) várható reformja is elő fog segíteni. Ilyen átfogó célkitűzések az integrált vízgazdálkodás-öntözés fejlesztése, az öntözött területek növelése, az agrárvertikumhoz kapcsolható széndioxid kibocsátás mérséklése (szállítási igény csökkentés, energiahatékony logisztika, megújuló energia), a KAP rendszer által megkövetelt élőhelyfejlesztés hálózatba szervezése, összefüggő ökológiai folyosók, erdősávok, összefüggő erdősített felületek kialakítása, a természetvédelmi oltalom alatt álló területeken a védett értékek fenntartását szolgáló gazdálkodás támogatása, a vertikumban keletkező hulladék energetikai, talajjavítási vagy egyéb módon történő újrahasznosítása, alacsony minőségű szántók művelési ág váltása (ártéri, homokhátsági, pusztai tájgazdálkodásra, erdőgazdálkodásra való áttérés ösztönzése). Üzemmérettől függetlenül támogatandók a foglalkoztatást növelő, azon belül kiemelten a folyamatos foglalkoztatást biztosító állattartó (beleértve az EU által kiemelten támogatott halgazdálkodást), kertészeti és integrált fejlesztések (vegetációs időszakban mezőgazdaságban, azon kívül a feldolgozásban), amennyiben ezek életképes, tájfenntartó, az agrárium megerősödését és a vidékfejlesztést is szolgáló tevékenységek. A foglalkoztatás bővítése szélesen értelmezendő, így egy-egy családnak megélhetést biztosító kisméretű, több lábon álló gazdaságok, feldolgozóipari vállalkozások elindítása is ebbe kategóriába sorolható. Szintén üzemmérettől független cél a vertikumhoz kapcsolódó hozzáadott érték növelése, ami a biogazdálkodásra való áttérést, a feldolgozottsági szint növelését, piaci résekre irányuló kínálatokat, a klímaváltozással összefüggésben ellenállóbb fajok nemesítését, génbankok létrehozását egyaránt magában foglalja. Az agrárvertikum fejlődésének alapvető feltétele az együttműködés sokszintű kultúrájának és intézményrendszerének felépítése, megerősítése, megújítása a legkülönbözőbb metszetekben, szegmensekben. A fenntartható vízgazdálkodás kiépítése és működtetése éppúgy igényli az együttműködés új-megújuló rendszerét, mint a mezőgazdasági úthálózat fenntartása, a tájstabilitás növelése, a termelés versenyképessége, az innováció eljuttatása a gazdaságba. Vertikális és horizontális klaszterek, szövetkezetek, beszállítói hálózatok felépítését továbbra is kiemelt feladatként kell kezelni, de a korábbi kudarcokból tanulva az ehhez szükséges készségek elsajátítása, ellenőrző mechanizmusok beépítése is kiemelt feladat. A vidékfejlesztést, a tájfenntartást és a vidéki népesség életminőségének javítását szolgálják a helyi gazdaság, a településüzemeltetés és a foglalkoztatás kihívásaira integrált válaszokat kínáló rendszerek, mint a szociális szövetkezetek, kistérségi piacok, helyi termék üzletek, közösségi kapacitások (vágóhid, aszaló, megújuló energia mikroerőmű, tárolók, szállítás, közösségi közlekedés) kiépítése és a működés-fenntartás rendszerének kialakítása. Ezen kezdeményezések életképességét javítja a városi fogyasztókkal való kapcsolatok szorosabbra fűzése, a piaci rések kihasználása, kereslet-alapú termelészerkezet kialakításával.

S.2. SPECIFIKUS CÉL	A TELJES AGRÁRVERTIKUM EGYÜTTMŰKÖDÉSRE, INNOVÁCIÓRA ÉS ALKALMAZKODÁSRA ÉPÜLŐ MEGERŐSÍTÉSE
PRIORITÁSOK	1. A környezeti fenntarthatóság és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás fejlesztése az agráriumban (szomszéd megyékkel és országokkal összehangolt integrált vízgazdálkodás, öntözött területek növelése, energiahatékonyság növelése a teljes vertikumban, hulladékgazdálkodás fejlesztése, tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, alacsony minőségű szántók művelési ág váltása: ártéri, pusztai, homokhátsági komplex tájgazdálkodás, erdőgazdálkodás fejlesztése, halgazdálkodás, szárazságtűrő fajok, időszakos vízborítottságot tűrő fajok nemesítése, biogazdálkodás, génbankok működtetése, fenntartható, ökogazdálkodás) 2. Az agrárvertikum foglalkoztatási, népességmegtartó és jövedelemtermelő képességének növelése (versenyképes gazdaságok és vállalkozások foglalkoztatásnövelő fejlesztései; életképes családi vállalkozások; szakképzett vállalkozók, kiemelten a fiatalok agrárvállalkozásainak ösztönzése; folyamatos foglalkoztatást elősegítő innovatív kezdeményezések; „szociális tanyák” gazdálkodó tanyává fejlesztése; helyi gazdaságot, a településüzemeltetést és az életminőséget összekapcsoló, közösségi kezdeményezések, települési önellátó rendszerek (a megújuló energia bázisán); városi fogyasztói kapcsolatok támogatása, piaci rések kihasználása) 3. Tudásalapú, innovatív agrárvertikum fejlesztése, szakképzettségi szint növelése (a közép- és felsőfokú képzés megújítása, továbbfejlesztése, K+F tevékenység, innováció és az eredmények hasznosulásának támogatása, különös tekintettel a biotechnológiai kutatásokra, a klímaváltozásra, piaci résekre való fókuszálással, fenntarthatósággal, környezetkímélő agrotechnológiákkal, egészséges élelmiszerekkel összefüggő, eredetvédett tájtermékek piacbővítését, termelésbővítését segítő innovációkra, előmunka és tudásalapú intenzív és az alapanyagtermelő szántóföldi kertészet összehangolt fejlesztése, a termelés technológiai és fajtafejlesztési tevékenységeinek támogatása, ismeretek összehangolt terjesztése) 4. Az együttműködés kultúrájának fejlesztése, szervezetek, intézmények létrehozásának, működtetésének támogatása (klaszterek, szövetkezetek, agrár-infrastruktúra fejlesztő-működtető szervezetek, K+F, agrár- és feldolgozóipar szervezeteinek összekapcsolása, helyi gazdaságot működtető innovatív szerveződések, határon túli kapcsolatok, stb. támogatása, tájgondnokságok megszervezése, működési feltételeinek megteremtése) 5. Kisléptékű, életképes, több lábon álló, tájfenntartó gazdaságok és kapcsolódó helyi gazdaság fejlesztése (művelés diverzifikálása elsősorban az intenzív szántóföldi gazdálkodásra kevésbé alkalmas területeken, gazdálkodó csoportok eszközbeszerzéseinek, infrastruktúrafejlesztéseinek, termékeik piacra jutásának, feldolgozó-tároló kapacitásainak bővítése, piaci réseket kihasználó termékfejlesztések segítése)
KAPCSOLÓDÓ TERÜLETI CÉLOK	T.1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon
KAPCSOLÓDÓ SPECIFIKUS CÉLOK	S.1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése S.3. Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitorési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés

S.3. SPECIFIKUS CÉL	AZ ALTERNATÍV ENERGIVERTIKUM FELÉPÍTÉSE, A KIEMELKEDŐ ORSZÁGOS POZÍCIÓ ALAPJAINAK KISZÉLESÍTÉSE
RÖVID LEÍRÁS	Csongrád megye hazai szinten kiemelkedő adottságaira, a megújuló energetika hasznosítása terén elért eredményeire, továbbá a térségben meglévő K+F kapacitásokra építve a hazai megújuló energetika ipar egyik élvonalává válhat. A megújuló energiaforrások jelenlegi 10%-os részaránya, melynek döntő része geotermikus energia, lehetővé teszi, hogy a megye ne csak a hazai vállalat (14,65%) teljesítse 2020-ra, hanem akár az Európai Unió átlag szerinti 20%-os arányt is elérje illetve meghaladja. Ahhoz, hogy ezt a bátor célkitűzést a megye teljesíteni tudja, igen koncentrált fejlesztésekre lesz szükség. A megye döntési kompetenciájában gazdaságfejlesztésre fordítható támogatások igen jelentős részét kell közvetlenül vagy közvetve a megújuló energiával összefüggésben elköltenie, továbbá koordinációs tevékenységével is hozzá kell járulnia, hogy az országos operatív programokból is jelentős támogatások jussanak erre a területre, sőt szükséges a szabályozással kapcsolatos ellentmondások, kérdések összehangolása is. Ahhoz, hogy a megye a hazai megújuló energetika szektor (egyik) élvonala legyen, jelentős fejlesztéseket kell végrehajtani a háttérpar és a kapcsolódó szolgáltatások (tervezés, kivitelezés, javítás-karbantartás) fejlesztése terén, ösztönözi kell a felső- és középfokú szakemberképzést, továbbá kiemelten kell támogatni a nemzetközi téren is eredményeket felmutatni képes K+F tevékenységet. A romániai és szerbiai egyetemekkel való együttműködés ezen a téren is fontos a határon átnyúló tudásrégió célkitűzés megvalósulása érdekében. A megújuló energetika fejlesztésének ilyen komplex értelmezése a feltétele annak, hogy a szektor a gazdaságélénkítéshez, a foglalkoztatás bővítéséhez és a megye regionális gazdasági arculatának építéséhez is jelentős mértékben hozzájárulhasson. A megyét adottságai elsősorban a geotermális energia, a napenergia, biomassa és a mezőgazdasági hulladékból nyerhető energia hasznosítására predesztinálják, ugyanakkor az egyéb (kommunális hulladék, szél, esetleg víz) lehetőségeket sem lehet kizárni. A geotermikus energia (és passzív módon a napenergia) használata a fóliás kertészethez már ma is kimagasló, a turizmus területén ugyanakkor még jelentős tartalékok vannak, melyek kihasználásának komoly gátja lehet a hazai jogszabályi környezet (visszasajtolás, megújuló energiaforrásból származó elektromos energia átvételének korlátozása, megújuló energiaforrások elterjedésének európai gyakorlattól elmaradó mértékű állami ösztönzése). Mivel ezen jogszabályi nehézségek, továbbá a ma még nem látható egyéb korlátozó tényezők kezelésére várhatóan folyamatosan szükség lesz, ezért a megyének fontos szerepet kell játszania az ez irányú országos szintű, de legalább alföldi léptékű összefogás szervezésében, irányításában, nemzetközi támogatottság megszerzésében. A K+F tevékenységnek kiemelten kell irányulnia ezen anomáliák feloldásának tudományos-szakmai megalapozására. A stratégiai cél keretében kiemelten támogatandó a megújuló energiaforrások kisugárzó és továbbgyűrűző hatásának kihasználása. Idetartozik a községi megőrzésének növelése, a lakosság terheinek csökkentése (intézmények és lakótelepek energetikai felújítása keretében megvalósított fejlesztések), a megye aprófalvai, perifériás települései és a tanyák helyi megújuló erőforrásokra épülő komplex programjainak támogatása. Az ilyen típusú a programokat indokolt K+F tevékenység keretében, kísérleti programokként megvalósítani, folyamatosan továbbfejlesztve és terjesztve a jó gyakorlatokat.

S.3. SPECIFIKUS CÉL	AZ ALTERNATÍV ENERGIVERTIKUM FELÉPÍTÉSE, A KIEMELKEDŐ ORSZÁGOS POZÍCIÓ ALAPJAINAK KISZÉLESÍTÉSE
PRIORITÁSOK	1. Geotermikus, nap- és hulladék-hasznosításra, biomasszára épülő térségi energiatermelő rendszerek fejlesztése (új rendszerek kiépítése, meglévő rendszerek korszerűsítése, továbbfejlesztése, összekapcsolása, energetikai szektor szereplői közötti kapcsolatépítés, szükséges hálózati korszerűsítések a megújuló energiaforrások rendszerbe állíthatósága érdekében) 2. Megújuló energiafelhasználás arányának és hatékonyságának növelése integrált programok keretében (kertészet és a termálturizmus versenyképességének növelését szolgáló integrált programok, energiahatékonyság javító programok a közszféra kiadásait csökkentő felújítások, lakótelep rehabilitációk, gazdaságfejlesztő és foglalkoztatás növelő integrált fejlesztések, geotermikus energia alapú kaszkádok, tanyák és aprófalvak, perifériák településeinek komplex fejlesztése keretében megvalósuló beruházások, közszféra, gazdasági és civilszféra által közösen megvalósítandó innovatív helyi közösségi kezdeményezései stb) 3. A megújuló energetikai vertikum felépítése (a megújuló energetika szellemi, szakmai, innovációs, finanszírozási fejlesztési koordinációját ellátó szervezet felállítása; meglévő és kifejezéstendő háttérpári KKV-k, jogi-tanácsadói-tervező-kivitelező-karbantartó-javító szolgáltatásokat nyújtó KKV-k fejlesztése, versenyképességének, foglalkoztatási kapacitásának, innovációs tevékenységének stb. ösztönzése) 4. Tudás, tudástranszfer és innováció ösztönzése (közép- és felsőfokú oktatás, képzés, K+F+innováció, ipar és kutatás összekapcsolása, 1, 2, 3, 4 prioritások összekapcsolása, kísérleti fejlesztések, programok megvalósítása keretében közép-európai tudásrégió tematikus elemeinek fejlesztése, tematikus konferenciák, workshopok, kurzus jellegű képzések) 5. A megújuló energetikai szektor versenyképességének növelése (katalizátor szervezetek, klaszterek, hálózatok, iparági integráció; a megújuló energiaforrások terjedését, felhasználásuk bővítését akadályozó tényezők elhárítása, minőségi fejlődését szolgáló érdekvédelmi, érdekérvényesítési, minőségellenőrzési kezdeményezések és szervezetek támogatása, nemzetközi szereplés, kapcsolatépítés, a megye megújuló energetikai „éllavas” arculatát erősítő marketing tevékenység)
KAPCSOLÓDÓ TERÜLETI CÉLOK	T.1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városi hálózati csomópont felépítése T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon
KAPCSOLÓDÓ SPECIFIKUS CÉLOK	S.1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés

S.4. SPECIFIKUS CÉL	A MEGYE HÚZÓÁGAZATAINAK VERTIKÁLIS ÉS HORIZONTÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉSEKRE ÉPÜLŐ MEGERŐSÍTÉSE, KITÖRÉSI PONTOKRA ÉPÍTŐ HELYI GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉS
RÖVID LEÍRÁS	A gazdaságfejlesztés és vállalkozásfejlesztés program alapvető célja, hogy reorganizálja és megerősítse a megye gazdasági bázisát, mely egyúttal képes megteremteni és fenntartani a kiterjedt foglalkoztatást. A versenyképesség alapú megközelítésben a prioritások kijelölése a (1) gazdasági szerkezetváltás és a vállalkozások üzleti környezetének fejlesztése, mint általános (horizontális) elvekre és a (2) térségspecifikus szemléletre épül, ennek „keresztmetszeteként” rajzolódnak ki. Szeged várostérség (Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Szabadka) számára kiemelt fejlesztési prioritás az egyetemre épített tudásbázis-innováció központú gazdaságfejlesztés. A tudásbázis központú gazdaság kialakításban aktívan kell támogatni és ösztönözni egy „tudást szolgáltató egyetem” és gazdaság funkcionális kapcsolatait, hatékony hidat kell képezni a tudás és gazdasági hasznosítása között. Tudatosan és aktív kereslet-kínálati szemléletben kell kapcsolatokat kiépíteni és fejleszteni a térségi gazdaságban, a potenciális vállalatokkal, több iparágat átfogó hálózatokkal, klaszterekkel. Aktívan kell támogatni a tudásra települő (globális) vállalatok betelepülését és hozzájuk kapcsolódva tudásorientált ágazatok térségi letelepedését, globális hálózataik térségi beágyazódását. Meg kell teremteni az egyetem intézményeiben felhalmozott és létrejövő tudás innovációs célú, vállalkozói hasznosításának lehetőségét, és ezzel párhuzamosan fejleszteni az ösztönző szervezeti-intézményi kapcsolatok felépítését a gazdaság felé (tőkéhez jutás, menedzsment stb.). A közeljövő kapcsolódó nagyprojektje a Szegedre települő ELI központ és egy Biopolisz Park létrehozása. A térségi tudásgazdaság növekedési pólusaival párhuzamosan alapvető jelentőségű a megye gazdasági bázisának megszilárdítása, a gazdasági struktúra fejlesztése (reorganizációja), valamint a foglalkoztatás tömegbázisainak kiépítése. A helyzetelemzés több potenciális húzóágazatot (agrárvertikum, megújuló energiák felhasználása, gépípar, feldolgozó ipar) nevez meg, melyekre érdemes ágazat-fókuszú fejlesztési programokat kidolgozni, az ágazatok és szektorok közti – tágabban a Dél-Alföldet és hármass-határtérséget integráltan átfogó - hálózatok funkcionális kapcsolódásait, az üzleti együttműködések formáit fejleszteni. A hálózati szerveződések versenyképesebbé tehetik az ágazatban illetve kapcsolódó szektorokban működő vállalkozásokat, minél nagyobb arányban foglalkoztatva a térségi munkaerőt. A hármass-határ gazdasági térben a gazdaságfejlesztés, horizontja ki kell terjedjen a megyehatárokon és ágazatokon átívelő integrált térségfejlesztési programok kezdeményezésére is. Fontos prioritás a már meglévő és eredményes klaszterek, kiemelten az innovatív klaszterek támogatása integrált térségfejlesztési programok keretében. A tudás-innováció központú vállalkozások a tudásgazdaság fontos építőkövei. Az erre irányuló vállalkozásfejlesztés keretében olyan programokat kell indítani, mely megteremti az ösztönző intézményi háttérrel és üzleti alapokat a differenciált vagy éppen integrálódó tudásbázisokból kinövő innovatív (spin-off, start-up) vállalkozások számára, összetett szolgáltatások formájában segítséget nyújt a piacra lépő innovatív vállalkozások induló-fejlődő szakaszaiban a növekedéshez (gazella cégek). A meglévő vagy „tradicionális” ágazatokban a vállalkozásfejlesztés fő céljai a vállalkozások értékhozzáadó képességének fejlesztése, a működési hatékonyság növelése. A térségi gazdasági ágazatok, meglévő szektoraiban a vállalkozások fejlődésének és növekedésének egyik legfontosabb eszköze a hálózati szemléletű (együtt)működés majd klaszter alapú szerveződés. A gazdaságban a foglalkoztatás bázisának szélesítése érdekében olyan programokat kell kidolgozni, mely segíti a vállalkozóvá válást, és a programok eredményeként gazdasági értelemben is fenntartható vállalkozások és munkahelyek jönnek létre. Mindezzel párhuzamosan a differenciált vállalkozói rétegek és szektorok igényeihez és lehetőségeihez mérten a vállalkozói kultúra (gazdálkodás, menedzsment, technológia) fejlesztésére van szükség. Horizontális gazdaságfejlesztési célként fontos a vállalkozások beágyazottságát adó, és a vállalkozások sikerességét alapvetően befolyásoló üzleti környezet fejlesztése.

S.4. SPECIFIKUS CÉL	A MEGYE HÚZÓÁGAZATAINAK VERTIKÁLIS ÉS HORIZONTÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉSEKRE ÉPÜLŐ MEGERŐSÍTÉSE, KITÖRÉSI PONTOKRA ÉPÍTŐ HELYI GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉS
PRIORITÁSOK	1. Tudásbázis, egyetem központú gazdaságfejlesztés az SZTE tudásbázisára épülő gazdaságfejlesztés, vállalkozói ösztöndíjprogramok indulásának elősegítése, ELI-hez kapcsolódó befektetés ösztönzés, támogató és kapcsolódó iparágak erősítése, Triple-helix típusú együttműködések erősítése, szolgáltató egyetem) 2. Potenciális húzóágazatok és klaszter alapú gazdaságfejlesztés (ágazat-fókuszú fejlesztési programok kidolgozása (potenciális húzóágazatok); klaszterek, kiemelten az innovatív klaszterek támogatása integrált térségi fejlesztési program keretében; a klaszteresedés elősegítése) 3. Vállalkozásfejlesztés a tudásintenzív ágazatokban (innovatív ötletek piacosításának elősegítése; innovatív vállalkozások, létrejöttének, felfutásának és együttműködéseinek elősegítése; start-up, spin-off és gazella cégek alapításának ösztönzése) 4. Tradicionális iparágakban tevékenykedő KKV-k fejlesztése (hagyományos ágazatok vállalkozásainak fejlesztése, különös tekintettel a kitörési pontokra; a hagyományos ágazatokban működő vállalkozások együttműködésének előmozdítása; vállalkozóvá válás elősegítése) 5. Az üzleti környezet feltételeinek javítása (a térségek vállalkozói rétegeihez és ágazati igényekhez adekvát üzleti szolgáltatások; a szolgáltatásokhoz való költségghatékony hozzáférés elsegítése, kommunikálása)
KAPCSOLÓDÓ TERÜLETI CÉLOK	T.1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon
KAPCSOLÓDÓ SPECIFIKUS CÉLOK	S.1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése S.3. Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése

H.1. HORIZONTÁLIS CÉL	ÉRTÉKTEREMTŐ ÉS TARTÓS FOGLALKOZTATÁS NÖVELESE ÉS TÁRSADALMI-INTÉZMÉNYI FELTÉTELEINEK JAVÍTÁSA
RÖVID LEÍRÁS	Az alacsony szintű foglalkoztatás az egész Európai Unió egyik legjelentősebb konfliktusa, melyen belül Magyarország kiugróan rosszul teljesít. Mind az Európa 2020 Stratégia, mind pedig az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepció egyik stratégiai célja a foglalkoztatás növelése, és ezzel szoros összefüggésben egyik oldalról a munkahelyteremtés elősegítése, másik oldalról a szükséges képzettség, az alapkészségek, a tudás- és információk társadalomba való bekapcsolódáshoz, az álláskereséshez szükséges készségek, a vállalkozói készségek minél szélesebb körben és minél magasabb szintű elsajátítása, továbbá a kirekesztettség mérséklése. Mindezek a társadalmi (tudatformálás, tudatosság-erősítés, vállalatok társadalmi felelősségvállalása), szervezeti-intézményi keretek (esélyegyenlőség, finanszírozás, munkahelyek és képzések elérhetősége, kereslet és kínálat összekapcsolása stb.) a foglalkoztatás növelésének elengedhetetlen feltételei. Az oktatás, a szakképzés, a felnőttképzés és készségfejlesztés, a munkahelyek számának megőrzése és növelése, mint célkitűzések, a területi és specifikus stratégiai célkitűzésekben sokrétűen érvényesülnek. Ugyanakkor a kihívás nagyságrendje és kezelésének sürgető volta miatt, továbbá annak érdekében, hogy az intézkedéseknek minél nagyobb tere legyen, a megye szükségesnek tartja a foglalkoztatás növelését horizontális célként is megerősíteni. A fentiekén túl fontos feladat a munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelő készségek integrálása az alapfokú oktatásba, különös tekintettel az alkalmazásorientált alapkészségekre, az infokommunikációs eszközök használatára, az idegennyelv-használatra, a csapatmunkára és a feladatok végrehajtásának tervezésére. Kiemelt feladat a szakképzések folyamatos korszerűsítése a munkaerő-piaci elvárások függvényében, a szakképzett munkaerő helyben maradásának elősegítése. A hátrányos helyzetű, alacsonyan képzett, illetve képzetlen aktív korúak munkaerőpiacról való kiszorulása mellett a válság, és az azt követő megszorítások, racionalizálások egyik kevésbé körüljárt következménye a diplomás állások megszűnése és ezzel a diplomás migráció fokozódása külföldre és a főváros irányába. A folyamat jelentős és sokrétű negatív továbbgyűrűző hatásainak mérséklése érdekében komplex eszközöket és beavatkozásokat kell kidolgozni, különösen a vidéki térségekben és kisebb városokban, ahol a diplomások elvándorlása már korábban is súlyos problémát jelentett.

H.2. HORIZONTÁLIS CÉL	A HÁRMASHATÁR-HELYZET ELŐNYEINEK KIBONTAKOZTATÁSA
RÖVID LEÍRÁS	A következő 2020-ig tartó ciklusban eldől, hogy a Szegedi Városhálózati Csomópont milyen szerepeket tud magához vonzani és az is, hogy mekkora súlya lesz a térségben. Rendkívül komoly stratégiai kihívással néz szembe a megye, éppen ezért fontos, hogy a megyei területpolitika egységesen tudjon fellépni az elfogadott célok érdekében. Egyszerre kell állni a versenyt és a hosszútávra tekintő együttműködést építeni a szomszéd országokkal és a versengő partner városokkal. A térség egyetlen városa sincs olyan kedvező helyzetben, és nem is képvisel olyan erőt és súlyt, hogy túlléphetne a kényszerű-okszerű-jövőbe mutató együttműködésen. A helyzetértékelésben vázolt délkelet-európai városhálózati sűrűsödés – Szeged, Arad, Temesvár, Szabadka kapcsolt városaikkal, agglomerációjukkal – együtt azonban eléri azt a kritikus tömeget, abban a térszerkezeti mintázatban és abban a gazdaságföldrajzi kontextusban, amittől európai léptékben is jelentős pólushént értékelhetők. Számos kutatás igazolta, hogy a multikulturális közeg megfelelően nyitott, befogadó társadalom esetén egy térség fejlődésére, rendkívül kedvező hatással van. A hármashatár-helyzet, valamint a térség sok évszázados multikulturális fejlődése következtében e társadalmi nyitottság adott, miközben a rendszerváltás óta a politikai feltételek is egyre kedvezőbbek. A multikulturalitás és a kreativitás, valamint a kreatív társadalom és az innovációs teljesítmény közötti szoros összefüggések is sokrétűen igazoltak. Egyrészt azért, hogy a multikulturális, kreatív környezet vonzó az innovációs teljesítményért leginkább felelős társadalmi csoportok számára, másrészt az egyre komplexebbé váló társadalomban és gazdaságban az innováció megszületésének is mindinkább feltétele a kultúrák, a különféle humán, természeti és műszaki tudományok, a művészet és a kommunikáció közötti határok átlépése, összekapcsolódása (lásd „think-tank” kezdeményezések, tematikus szociális hálók stb.). A hármashatár térség mindezek számára – kedvező jogi, pénzügyi, politikai környezetben – a legideálisabb táptalaj, ezt a lehetőséget a lehető legszélesebb körben indokolt és szükséges kihasználni a tudásrégió felépítése során és annak működése érdekében. A térségben ugyanakkor kiemelt jelentőséggel bír a Duna Régió országai közötti kohézió erősítése. A határon túli magyar kisebbségekkel való szoros kapcsolattartáson túl az anyanemzetek, többségi kultúrák felé való erőteljesebb nyitásnak, a multikulturalitás tudatos erősítésének az Európai Duna Régió Stratégia sikeressége szempontjából is meghatározó a szerepe.

H.3. HORIZONTÁLIS CÉL	AZ ESÉLYEGYENLŐSÉG, A KÖZ- ÉS KÖRNYEZETBIZTONSÁG, VALAMINT A HELYI KÖZÖSSÉGEK INTEGRÁLT, ÖSSZEHANGOLT FEJLESZTÉSE, A SZOCIÁLIS ÉRZÉKENYSÉG FOKOZÁSA
RÖVID LEÍRÁS	A társadalmi együttélés az életminőség meghatározó eleme, melynek megfelelő minősége, a közösségeken belüli összetartás még a legváltásosabb helyzeteken is átsegíthet egyéneket, társadalmi csoportokat. Ennek különböző aspektusai nagymértékben összefüggnek, egy-egy elem, probléma kiragadása, elszigetelt megoldási kísérletek többnyire csak átmeneti felületi kezelést biztosítanak. A társadalmi együttélés javításának alapvető szempontjait tehát egyrészt egymással integráltan, másrészt a stratégia széles bázisára szétterítve, a lehető legtöbb programban, projektben szükséges érvényesíteni. Az egyes programok, projektek jellegétől függően szükséges differenciáltan, választhatóan vagy kötelező jelleggel érvényesíteni a célkitűzés összehangolt elemeit. Támogatandó az önkormányzatok és szerveik korszerű eszközfejlesztése. A cél érvényesülésének egyik legfontosabb formája a hátrányos helyzetű csoportok, illetve helyi közösségek önszerveződési és konfliktuskezelő képességének fejlesztése, a hátrányos helyzetű és magát kevésbé ellátni képes társadalmi csoportok (megkülönböztetett programok pl. nők, romák, idősek, gyermekek, fogyatékosok vonatkozásában) iránt érzett felelősségvállalás gyakorlatba ültetése. Kiemelt jelentőséggel bír a megyei fejlesztési beavatkozások felelőseinek és résztvevőinek, a hivatalos szervek képviselőinek felkészítése. A „nyitott szemmel járás” jegyében, a köz- és környezetbiztonsági problémák elhatalmasodását megelőzendő, gyors beavatkozást lehetővé tévő helyi érzékelési rendszerek kialakítására, meghonosítására és a helyi közösségek társadalmi felelősségvállalásának fokozására kell törekedni. Kiemelten támogatandók azok a programok, projektek, melyek az érintett társadalmi csoportok önszerveződő érdekérvényesítő képességét erősítik, a civil társadalom megerősödését segítik, illetve a különféle háttérű, kultúrájú társadalmi csoportok közötti megértést és bizalmat erősítik. A programokban kiemelt figyelmet szükséges fordítani a társadalmi fenntarthatóság szempontjaira.

